

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 259799 21 Rev
Banjaluka: 1.7.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja R.M. iz B., koga zastupa punomoćnik J.P., advokat iz B. protiv tuženog N.A. iz B., koga zastupa punomoćnik M.K., advokat iz B., radi povrata zajma, vrijednost spora 90.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 259799 20 Gž od 20.1.2021. godine, na sjednici održanoj 1.7.2021. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 259799 20 Gž od 20.1.2021. godine ukida i predmet vraća tom sudu na ponovno odlučivanje.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 259799 17 P od 31.8.2020. godine, obavezan je tuženi da tužitelju isplati iznos od 90.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.12.2016. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 8.377,50 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 31.8.2020. godine do isplate, sve u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa odluke.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 259799 20 Gž od 20.1.2021. godine, usvojena je žalba tuženog i preinačena prvostepena presuda tako što je tužbeni zahtjev tužitelja odbijen u cijelosti i ovaj obavezan da tuženom na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 5.191,25 KM, u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa odluke.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu odluku zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru predlaže da se revizija odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci prvostepene presude.

Tokom postupka pred prvostepenim sudom je utvrđeno, a to nije ni sporno između stranaka, da je tuženi, kao vlastodavac, punomoćjem ovjerenim kod javnog bilježnika N.Š.-B. dana 22.1.2009. godine pod brojem Ov-..., potvrđeno apostilom Općinskog suda u Varaždinu broj Ob-H-30/09 od 22.1.2009. godine, ovlastio B.E. da ga može u njegovo ime i za njegov račun, bez ograničenja ovlašćenja, zastupati, predstavljati, zaključivati ugovore i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima tuženog, između ostalih i sa tužiteljem.

Prvostepeni sud nalazi da je tužitelj dokazao činjenične navode da je 6.2.2009. godine, kao zajmodavac, sa tuženim kao zajmoprimcem zaključio ugovor o zajmu, potpisan od strane tužitelja i punomoćnika B.E., temeljem kog ugovora je tuženom dao na zajam iznos od 100.000,00 KM, a „u svrhu finansiranja odbrane tuženog (plaćanja usluga advokata i žalbe upućene Strazburu i ostalih obaveza vezanih za odbranu)“.

Sud je priklonio vjeru iskazu tužitelja, uplatnicama U.b. B. od 28.1.2009. godine, broj ... i ... i iskazima svjedoka D.P., M.Š. i D.B. (jer je dio novca dat pred tim svjedocima).

Ocjenom dokaza sud nalazi utvrđenim da je tužitelj pred svjedocima dao B.E. iznos od 60.000,00 KM, dok je preko banke na račun B.E. izvršio uplatu iznosa od 30.000,00 KM.

Zaključak je prvostepenog suda da „tuženi nije dokazao navode da se punomoćje za B.E. nije odnosilo na ovlaštenje za zaključenje navedenog ugovora o zajmu“, slijedom čega zaključuje da dug tuženog po osnovu zajma postoji, „sve i da mu ovlašćeni punomoćnik nije predao pozajmljeni novac ili da isti nije potrošen u svrhu finansiranja njegove odbrane“.

Odluka prvostepenog suda zasnovana je na odredbama člana 53., 360. stav 2., 371., 557. i 559. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO-a).

Drugostepeni sud osnovanim cijeni žalbene navode tuženog o nedostatku pasivne legitimacije, iz kog razloga preinačava prvostepenu presudu i odbija tužbeni zahtjev.

U obrazloženju odluke drugostepeni sud navodi da se iz tog razloga „nije bavio žalbenim navodima koji se tiču visine i načina isplate novca“.

Stav je drugostepenog suda da iz sporne punomoći ne proizilazi ovlaštenje B.E. da može u ime i za račun tuženog zaključiti ugovor o zajmu, jer se ne radi o ugovoru koji se tiče redovnog poslovanja, pa joj je za zaključenje takvog ugovora bila potrebna posebna punomoć koju nije imala, a tuženi naknadno nije odobrio sporni ugovor o zajmu. Cijeneći sadržinu punomoći, drugostepeni sud nalazi da je punomoćnik imao ovlaštenje da zaključuje „one pravne poslove u cilju naplate potraživanja koja tuženi ima prema trećim licima, a posebno prema tužitelju“.

Odluka drugostepenog suda zasnovana je na odredbama člana 88. stav 1. i 91. stav 1., 2. i 3. ZOO-a.

Drugostepena odluka nije pravilna na što revizija tužitelja osnovano ukazuje.

Nesporna je činjenica da je tuženi kao vlastodavac, dana 22.1.2009. godine u L. ovjerio kod javnog bilježnika N.Š.-B., I., pod brojem Ov-..., svoj potpis na punomoći za B.E., kao i da je ta punomoć snabdjevena apostilom Općinskog suda u Varaždinu broj Ob-H-30/09 od 22.1.2009. godine.

Dakle, u formalnom smislu, radi se o pravno valjanoj punomoći.

Prema sadržaju punomoći tužitelj ovlašćuje B.E. da „*bez ograničenja ovlaštenja, u svojstvu ovlašćenog punomoćnika, može u ime i za račun vlastodavca istoga zastupati, predstavljati, zaključivati ugovore i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima vlastodavca, koji uključuju, ali se ne ograničavaju na ispunjenje*

obaveza i dugova i naplata potraživanja koje vlastodavac ima prema trećim licima, a posebno prema R.M. iz B., ul..., JMB ...6, br.l.k. ...“.

Članom 84. stav 1. ZOO-a propisano je da se ugovor kao i svaki drugi pravni posao može preduzeti preko zastupnika, čije ovlaštenje se zasniva, između ostalog, i na izjavi volje zastupanog- punomoći (stav 2.). Punomoć je ovlaštenje za zastupanje što ga vlastodavac pravnim poslom daje punomoćniku (član 89. stav 1.).

Forma propisana zakonom za neki ugovor ili koji drugi pravni posao važi i za punomoć za sklapanje tog ugovora, odnosno poduzimanje tog posla (član 90.).

Punomoćnik može preduzimati samo one pravne poslove za čije je poduzimanje ovlašten (član 91. stav 1.), a punomoćnik kome je dato opšte punomoćje može preduzimati samo pravne poslove koji dolaze u redovno poslovanje (stav 2.), dok posao koji ne dolazi u redovno poslovanje može preuzeti samo ako je posebno ovlašten za njegovo preduzimanje (stav 3.). Stavom 4. ovog člana taksativno su nabrojani poslovi za koje je potrebno posebno punomoćje (preuzimanje mjenične obaveze, zaključenje ugovora o jemstvu, o poravnanju, odricanje od nekog prava bez naknade).

Opšta punomoć (*mandatum generalis*) obuhvata ovlaštenje za poduzimanje svih onih pravnih poslova koji se odnose na redovno poslovanje zastupanog poslodavca.

Posebna ili specijalna punomoć (*mandatum specialis*) obuhvata ovlaštenje poduzimanja onih poslova koji ne spadaju u krug redovnog poslovanja zastupanog vlastodavca, jer obuhvata i ovlaštenje otuđivanja i raspolaganja.

Izvanredna punomoć (*mandatum specialissimum*) se iznimno zahtijeva za svaki pojedini slučaj preduzimanja određenih radnji koje imaju izvanredan ekonomski značaj za zastupanog vlastodavca (navedene u članu 91. stav 4. ZOO-a).

Prema odredbi člana 557. stav 1. ZOO-a, ugovorom o zajmu se obavezuje zajmodavac da zajmoprimcu preda određeni iznos novca ili određenu količinu zamjenljivih stvari, a zajmoprimac se obavezuje da mu vrati poslije izvjesnog vremena isti iznos novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i kvaliteta.

Ugovor o zajmu je konsenzualan ugovor, što znači da je za njegov nastanak dovoljna saglasnost ugovarača o bitnim sastojcima.

Kada je ugovor o zajmu zaključen između fizičkih lica, kao što je to u konkretnom slučaju, da bi zajmoprimac imao obavezu da uz zajam plati i kamatu, ona mora biti izričito ugovorena jer vrijedi pretpostavka o njegovoj besplatnosti (član 558. stav 1. ZOO-a). Ugovornu kamatu treba razlikovati od zatezne koja je, u konkretnom, ugovorena odredbom člana 5.

Ugovor o zajmu opterećuje imovinu zajmoprimca jer on ima obavezu da pozajmljeni iznos vrati na način i u vrijeme kako je ugovoreno. Okolnost da je zajam tuženom dat bez kamate ne daje tom pravnom poslu karakteristiku dobročinog pravnog posla kojim se uvećava imovina zajmoprimca, kako to revizija pogrešno smatra.

Zajam predstavlja opterećenje imovine zajmoprimca jer ima obavezu da ga vrati (novac mu nije poklonjen), sa ili bez ugovorene kamate, pa se pravilnim ukazuje zaključak

nižestepenih sudova da zaključenje ugovora o zajmu ne spada u djelokrug redovnih poslova i da je punomoćniku potrebna posebna punomoć za njegovo zaključenje. Razlika između nižestepenih odluka jeste u tumačenju vrste i sadržaja punomoći, pri čemu je prvostepeni sud zaključio da je u pitanju posebna punomoć u kojoj je sadržano ovlaštenje za zaključenje ugovora o zajmu, dok je drugostepeni sud našao da je u pitanju opšta punomoć koja nije dovoljna za ovlaštenje punomoćnika da zaključi ugovor o zajmu.

Iz teksta sporne punomoći proizilazi da tuženi ovlašćuje B.E. da „*bez ograničenja ovlaštenja, u svojstvu ovlašćenog punomoćnika, može u ime i za račun vlastodavca ... zaključivati ugovore i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima vlastodavca...*“

Zaključak drugostepenog suda da dalji tekst punomoći „... *koji uključuju, ali se ne ograničavaju na ispunjenje obaveza i dugova i naplata potraživanja koje vlastodavac ima prema trećim licima, a posebno prema R.M. ...*“, ukazuje da punomoćnik ima ovlaštenje da zaključuje samo pravne poslove u cilju naplate potraživanja vlastodavca prema trećim licima, a posebno prema tužitelju, nije logički povezan sa sadržajem cjelokupnog teksta punomoći.

Naime, poslije dijela teksta kojim tuženi ovlašćuje punomoćnika B.E. da *može zaključivati ugovore i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima vlastodavca*, nema ograničenja u pogledu ugovora koje punomoćnik može da zaključi, u ime i za račun vlastodavca, ili osoba sa kojim može zaključiti ugovor.

Za razliku od drugostepenog suda, revizioni sud cijeni da preostalim dijelom teksta punomoći „... *koji uključuju, ali se ne ograničavaju na ispunjenje obaveza i dugova i naplata potraživanja koje vlastodavac ima prema trećim licima, a posebno prema R.M. ...*“, vlastodavac ovlašćuje punomoćnika da zaključuje ugovore sa trećim licima, uključujući i tužitelja, kojima bi se ostvarila naplata vlastodavčevog potraživanja ili ostvarilo ispunjenje obaveze tih lica prema vlastodavcu, ali ga ne ograničava niti zabranjuje da zaključuje ugovore kojima bi vlastodavac preuzimao neku obavezu, a ne samo ostvarivao korist.

Po ocjeni ovog suda, kada se sporna punomoć ocjenjuje u svojoj sadržini ona jeste posebna punomoć temeljem koje je punomoćnik mogao, u ime i za račun vlastodavca, zaključiti ugovor o zajmu.

Zbog pogrešnog pravnog pristupa u ovoj pravnoj stvari drugostepeni sud, kako navodi u obrazloženju odluke, nije cijenio ostale žalbene navode koji su od odlučnog značaja, a kojima se osporava zaključak prvostepenog suda da je tužitelj dokazao da je temeljem ugovora isplatio punomoćniku tuženog novčani iznos od 90.000,00 KM.

Iz navedenih razloga valjalo je reviziju uvažiti, drugostepenu presudu ukinuti i predmet vratiti istom sudu na ponovno suđenje član 250. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09, 61/13).

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Acić